

Citation: Ünver Ş. & Alkan Ö., Türkiye’de Bireylerin Maddi Yoksunluk Durumlarını Etkileyen Faktörlerin Modellenmesi, BMIJ, (2020), 8(2): 1334-1370 doi: <http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v8i2.1457>

TÜRKİYE’DE BİREYLERİN MADDİ YOKSUNLUK DURUMLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN MODELLENMESİ

Şeyda ÜNVER¹

Received Date (Başvuru Tarihi): 27/03/2020

Ömer ALKAN²

Accepted Date (Kabul Tarihi): 15/05/2020

Published Date (Yayın Tarihi): 25/06/2020

Çalışmada ilk yazar Sorumlu Yazar (Corresponding Author) rolündedir.

ÖZ

Anahtar Kelimeler:

Maddi Yoksunluk
Gelir ve Yaşam Koşulları
Araştırması
Yoksulluk
Çok Değişkenli Probit
Regresyon
JEL Kodları:
C10, C40

Bu çalışmanın amacı, çok değişkenli probit regresyon modeli ile Türkiye’de yaşayan bireylerin maddi yoksunluk durumlarını etkileyen sosyo-demografik ve ekonomik faktörleri tespit etmektir. Bu çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2017 ve 2018 yıllarında yapılan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması’nın mikro veri seti kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre, bağımlı değişkenler arasında pozitif ilişki vardır ve hepsi eşanlı olarak tek bir modelde ele alınabilir. Model sonuçlarına göre anket yılı, medeni durum, eğitim durumu, sağlık durumu, kronik hastalık, meslek, gelir düzeyi değişkenlerinin maddi yoksunluk durumunda etkili değişkenler olduğu tespit edilmiştir. Gelir düzeyi ve eğitim seviyesi arttıkça bireylerin maddi yoksunluğu azalmaktadır. Hiç evlenmemiş bireylerin de daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada özellikle, eğitim ve gelir düzeyi düşük olan, sağlık durumu kötü olan, evli olan ve çalışmayan bireylerin daha çok maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar maddi yoksunluk durumunun önlenmesinde politika ve programların oluşturulması için bilgi kaynağı olabilmesi açısından önemlidir.

Keywords:

Material Deprivation

Income and Living
Conditions Survey

Poverty

Multivariate Probit
Regression

JEL Codes:

C10

C40

¹ Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi İİBF Ekonometri Bölümü, seyda.unver@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2310-4545>

² Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi İİBF Ekonometri Bölümü, oalkan@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3814-3539>

EXTENDED ABSTRACT

MODELLING OF THE FACTORS AFFECTING THE MATERIAL DEPRIVATION STATUS OF INDIVIDUALS IN TURKEY

1. LITERATURE

1.1. RESEARCH SUBJECT

Deprivation is defined as the state of being deprived of something. Deprivation can be defined as the situation in which an individual, family or group is visibly disadvantaged compared to the wider community or nation which they belong to. Material deprivation is a concept based on the affordability of a range of goods and services required or desired by people to have an acceptable standard of living, taking into account the conditions of the country in which they live.

1.2. RESEARCH PURPOSE AND IMPORTANCE

In this study, it is aimed to investigate the factors affecting the material deprivation status of individuals by using micro data sets of Income and Living Conditions Survey (SILC) conducted by Turkish Statistical Institute (TurkStat) in 2017 and 2018. Since material deprivation is also associated with poverty, determining the factors affecting material deprivation and also their effect sizes will guide decision makers in poverty reduction policies.

1.3. CONTRIBUTION of the ARTICLE to the LITERATURE

Although there are studies in the literature examining the material deprivation of households, there are very few studies examining the material deprivation of individuals. There may be different material deprivation situations even for individuals living in the same household. Studies on poverty were generally carried out at the macro level or household level. In this study, contribution will be made to the material deprivation literature by working with individual based data at micro level. In particular, the handling and examination of six different dependent variables that show the material deprivation of individuals with a single model makes this study different from other studies in the literature.

2. DESIGN AND METHOD

2.1. RESEARCH TYPE

It is a study using quantitative methods to investigate the factors affecting the material deprivation of individuals by using the micro data sets of SILCs conducted by TurkStat.

2.2. RESEARCH PROBLEMS

While there are many studies on the determinants of income poverty, there are fewer studies on material deprivation. Although there are studies examining the material deprivation of households, there are very few studies examining the material deprivation of individuals. There may be different material deprivation situations even for individuals living in the same household.

2.3. DATA COLLECTION METHOD

In this study, the micro data sets of SILCs which was conducted by Turkish Statistical Institute in 2017 and 2018 was used. SILC covers all the settlements located within the borders of the Republic of Turkey.

2.4. QUANTITATIVE / QUALITATIVE ANALYSIS

SPSS 20 and Stata 14 programs were used in the analysis of the data. Firstly, the frequency and percentages of the individuals participating in the research were obtained according to their material deprivation status and independent variables. Then, by using multivariate probit regression analysis, factors affecting the material deprivation situation were determined.

2.5. RESEARCH MODEL

Multivariate probit model is a preferred model when dependent variables are related to each other. When there is a relationship between dependent variables affected by the same explanatory variables, the multivariate probit model gives more effective results than the respective binary logit or probit

model estimates for each dependent variable.

2.6. RESEARCH HYPOTHESES

There is a relationship between individuals' material deprivation status and the individuals' participation year in the study, educational status, marital status, health status, chronic disease status, occupation and income level.

3. FINDINGS AND DISCUSSION

3.1. FINDINGS as a RESULT of ANALYSIS

12% of the individuals about "replacing old clothes", 10.8% of the individuals about "having two pair of proper shoes that one of them is suitable for daily use", and 20.1% of the individuals about "meeting friends, family / relatives to eat or drink something with them at home or outside (restaurants, patisseries, cafes etc.) at least once a month", is suffering material deprivation. Similarly, 77.4% of the individuals about "regular participation in leisure activities such as sports, cinema, and concerts (by paying a fee)", 16.9% about "spending a small amount of money for him/her to feel good (for his/her financial expenses) most weeks and 36.8% of the individuals about "having internet access for personal use at home" is experiencing material deprivation.

69% of the individuals participating in the study are married. 14% of individuals are not graduated from any schools, 32% are primary school graduates, 16% are secondary school graduates and while 18% are high school graduates, 19% are university graduates. It has been determined that 37% of the individuals participating in the study are not working in a job and also 15% of individuals are working in qualified agriculture, forestry and aquaculture jobs and in unqualified jobs.

HYPOTHESIS TEST RESULTS

It was determined that the individuals' participation year to the research, educational status, marital status, health status, chronic disease status, profession and income level affected individuals' material deprivation status.

3.2. DISCUSSING the FINDINGS with the LITERATURE

In this study, similar results were obtained with the studies in the literature. As the income level and education level increase, individuals' material deprivation decreases. Individuals who have never married experience less material deprivation.

4. CONCLUSION, RECOMMENDATION AND LIMITATIONS

4.1. RESULTS of the ARTICLE

- 1-) According to the analysis result, there is a positive relationship between the dependent variables and they can all be handled simultaneously in a single model.
- 2-) It was determined that the individuals participated in the survey in 2018 experienced less material deprivation than others.
- 3-) In general, it has been determined that married people experience more material deprivation than those whose spouse is dead / who is divorced and on the other hand individuals who have never married experience less material deprivation.
- 4-) It has been determined that as the education level of individuals increases their material deprivation decreases.
- 5-) As the health status of the individuals deteriorates, their material deprivation increases.
- 6-) It has been determined that as the income level of individuals increases, their material deprivation decreases.

4.2. SUGGESTIONS BASED on RESULTS

Especially for low-income individuals, new clothing / shoes can be provided instead of cash money through district governorships / governorates. A check may be issued by the Ministry of Culture and

Tourism to students or individuals with low financial status for use only in cultural activities such as cinema, theater, and museum visits. Individuals can be socialized with friends, family / relatives through social activities that will be held on certain days in other months such as activities in Ramadan. Free wifi connection can be provided by determining the common areas of use in the villages, towns and city centers so that individuals do not experience deprivation about internet access.

4.3. LIMITATIONS of the ARTICLE

This study has several limitations. First, the data in the study are secondary data. The variables required for statistical analysis consist of the variables in the dataset. Second, the data obtained in the study are the individuals' own answers. Therefore, the data obtained in this data collection method may be biased.

1. GİRİŞ

Yoksulluk, bugün insanoğlunun karşılaştığı en büyük zorluklardan birisidir. Yoksulluğun azaltılması, kamu politikası etkinliğinin en önemli performans göstergelerinden biri haline gelmiştir. Evrensel bir kavram olmasına rağmen, yoksulluğun yaygın olarak kabul edilen bir tanımı bulunmamaktadır (Dudek, 2019, s.33). Dünya Bankası yoksulluğu, asgari yaşam standardına erişememe durumu olarak tanımlamaktadır. Yoksulluk açlık, barınacak yerin olmaması, yeterli sağlık hizmetinden faydalanamama, eğitim hizmetinden yararlanamama, iş sahibi olmama, gelecek için korku ve endişe duyma, temiz su kaynaklarına erişememe ve özgürlükten yoksun olma ile ilişkilidir. Mekândan mekâna ve zaman boyunca değişen birçok yüzü bulunan yoksulluğun birçok şekilde tanımı yapılabilmektedir (World Bank, 2000).

Yoksulluk ekonomik, sosyal ve politik boyutları olan ve birbirleriyle iç içe geçen bir olgudur. Ekonomik boyutunu gelir, üretim, bölüşüm, mal ve hizmetlere erişim, temel gereksinmelerin (barınma, sağlık, eğitim) karşılanması; sosyal boyutunu toplumsal kesimler-sınıflar arası ilişkiler, çeşitli sosyal gruplara katılım, toplumsal cinsiyet, etnik ve ırksal farklılık; politik boyutunu insan hakları ve politik haklar (kişisel güvenlik, hukukun üstünlüğü, ifade özgürlüğü, siyasal katılım ve fırsat eşitliği vb.) oluşturur. Ekonomik, sosyal ve politik boyutlar birbirleriyle ilişkili ve bütünlüktedir (Coşkun, 2012, s.182).

Yoksunluk ise genel anlamıyla bir şeyden mahrum olma durumudur. Yoksunluk bir bireyin, ailenin veya grubun ait olduğu daha geniş toplum veya ulusa kıyasla gözle görülür şekilde dezavantajlı olduğu durum olarak tanımlanabilir. Burada dezavantajlı olma durumu ile yalnızca genel şartlar olarak değil fiziksel, çevresel ve sosyal şartlar gibi durumlardan da yoksun olunması kastedilmektedir (Townsend, 1987, s.125). Maddi yoksunluk, insanların yaşadıkları ülkenin koşulları göz önüne alınarak kabul edilebilir bir yaşam standardına sahip olmaları için gerekli veya arzu edilen bir dizi mal ve hizmetin satın alınabilirliğine dayanan bir kavramdır (Stankovičová, 2013). Maddi yoksunluk kavramına ilginin, 1970'li yılların sonunda başladığı bilinmektedir (Townsend, 1979). Maddi yoksunluk sosyal olarak algılanan ihtiyaçların eksikliği olarak tanımlanmıştır (Townsend, 1979). Bu konuya daha ileri

boyutta katkı sağlayan çalışmalarda yapılmıştır (Mack ve Lansley, 1985; Mayer ve Jencks, 1989; Nolan ve Whelan, 1996). Maddi yoksunluk yirminci yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır ve öncü araştırmalarla desteklendiği bilinmektedir. Maddi yoksunluğun ölçülmesi, gelişmiş ülkelerde, özellikle Avrupa Birliği'nde yoksulluğu ve sosyal dışlanmayı anlamak için yaygın olarak kullanılmaktadır (Dudek, 2019, s.34). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) tanımına göre maddi yoksunluk; çamaşır makinesi, renkli televizyon, telefon ve otomobil sahipliği ile beklenmedik harcamalar, evden uzakta bir haftalık tatil, kira, konut kredisi, borç ödemeleri, iki günde bir et, tavuk, balık içeren yemek ve evin ısınma ihtiyaçlarının yeterince karşılanamama durumunu belirtmektedir. Söz konusu dokuz maddeden en az dördünü karşılayamayan haneler, “maddi yoksun” olarak ifade edilmektedir (Eurostat, 2017).

Gelir yoksulluğunun belirleyicileri üzerine çok sayıda çalışma bulunurken, maddi yoksunluk konusuyla ilgili daha az çalışma bulunmaktadır. Yapılan bazı çalışmalarda bu iki yoksunluğun çok yakından ilişkili olmadığı tespit edilmiştir (Acar, Anıl ve Gürsel, 2017; Ayllón ve Gábos, 2017). Ciddi maddi yoksunluk üzerine yapılan çalışmalar temel olarak bireysel hanehalklarının davranışlarını tanımlayan mikro verilerin analizine odaklanmıştır. Mikro veri analizlerinde, esasen ikili logit veya probit modeller dikkate alınmaktadır (Soltes ve Ulman, 2015; Saltkjel, 2018). Makro veri çalışmalarında, ciddi maddi yoksunluk oranlarının çeşitli korelasyonlar ile ilişkilerinin araştırılması, temelde iki değişkenli analizin basit araçları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu alanda yapılan birçok çalışmada, verilerin iki boyutlu görselleştirilmesinde, basit doğrusal regresyon veya Pearson korelasyon katsayılarını sağlayan dağılım grafikleri kullanılmıştır (Acar ve diğerleri, 2017; Kis ve Gabos, 2016).

Literatürde hanelerin maddi yoksunluğunu inceleyen çalışmalar bulunmakla birlikte, bireylerin maddi yoksunluğunu inceleyen çalışmalar çok azdır. Bir hanede yaşayan bireyler için bile farklı maddi yoksunluk yaşama durumları söz konusu olabilir. Bu çalışmada, 2017 ve 2018 yıllarında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması (GYKA)'nın mikro veri seti kullanılarak bireylerin maddi yoksunluk durumlarını etkileyen faktörleri araştırmak amaçlanmıştır. Maddi yoksunluk, yoksullukla da ilişkili olduğu için maddi

yoksunluğu etkileyen faktörlerin ve etki büyüklüklerinin belirlenmesi, yoksulluğu azaltıcı politikalarda karar vericilere yol gösterici olacaktır. Yoksunlukla ilgili çalışmalar genellikle makro düzeyde veya hane düzeyinde yapılmıştır. Bu çalışmada mikro düzeyde birey bazlı verilerle çalışılarak maddi yoksunluk literatürüne katkı sağlanacaktır. Özellikle bireylerin maddi yoksunluk durumunu gösteren altı farklı bağımlı değişkenin tek bir modelle ele alınması ve incelenmesi bu çalışmayı literatürdeki diğer çalışmalardan farklı kılmaktadır. Bu çalışmanın devamı aşağıdaki gibi düzenlenmiştir. 2. Bölümde kapsamlı literatür araştırması yapılmıştır. 3. Bölümde çalışmada kullanılan veriler, değişkenler ve analiz yönteminden bahsedilmiştir. 4. Bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. 5. Bölümde ise çalışmadan elde edilen sonuçlar tartışılarak literatürle ilişkisinden bahsedilmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Maddi yoksunluk ve yoksulluk ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalardan bazılarında burada yer verilecektir.

2.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Karcı ve Arlı (2018), Türkiye’de hanelerin maddi yoksunluk durumunu etkileyen değişkenleri belirlemek için ikili (binary) lojistik regresyon analizini kullanmışlardır. Çalışmanın sonucunda hanehalkı sorumlusunun eğitim düzeyinin, istihdam durumunun, yaşının ve sağlık durumunun yanı sıra konutun oda sayısının ve ısıtma sisteminin maddi yoksunluğu anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Bölgeler arasında maddi yoksunluk açısından da anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Acar ve diğerleri, (2017), maddi yoksunluk ve göreceli gelir yoksulluğu olmak üzere iki yoksulluk ölçümü arasındaki uyumsuzluğa odaklanmışlardır. İkili (binary) probit modelin kullanıldığı çalışmada eğitim seviyesinin ve ev sahipliğinin, kullanılan ölçümden bağımsız olarak yoksul olma olasılığını azalttığı tespit edilmiştir. Bayram, Aytaç, Sam ve Aytaç (2010), tarafından yapılan çalışmada; sosyal dışlanma ölçeğinin maddi yoksunluk, sosyal haklar ve sosyal katılım boyutlarının yaşam tatminini açıklamada önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca maddi yoksunluk düzeyi arttıkça yaşam tatmin düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir. Maddi yoksunluk ile

kurumlardan ve yardımlardan faydalanamama, eğitim durumu, sosyal güvence, gelir ve kira durumu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Çağlayan-Akay ve Sedefoğlu (2016), hanehalkının karakteristik özelliklerinin yoksulluk üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Probit ve Heteroskedastik Probit model kullanılarak yapılan tahmin sonuçlarına göre; sağlık güvencesi, tam zamanlı çalışma, ikinci bir eve sahip olma, evin büyüklüğü, yaş, hanehalkı tipi yoksulluğun azaltılmasında pozitif bir etkiye sahip iken yaşlılık, engellilik, okur-yazar olmamadan kaynaklı çalışamama durumu ve hanehalkının tüketimindeki sürekli artışlar yoksulluk oranının azaltılmasında negatif yönde bir etkiye sahiptir. Ayrıca çalışmanın sonucunda Türkiye’de yoksulluğun azaltılmasında en önemli faktörün eğitim olduğu vurgulanmıştır. Evcim, Güneş ve Karaalp-Orhan (2020), Türkiye’de hanehalkı göreceli yoksulluğunun, boyutlarını ve temel belirleyici faktörlerini incelemeyi amaçlamışlardır. İkili Lojistik Regresyon analizi sonucunda, Türkiye’de eğitim düzeyi, yaş, Sosyal Güvenlik Kurumu’na kayıtlı olma ve sanayi sektöründeki istihdamın yoksulluk riskini azalttığı işsizlik, yevmiyeli çalışma, evli olma ve hane büyüklüğünün ise yoksulluk riskini artırdığı tespit edilmiştir. Yıldırım, Bakır ve Savaş (2018) tarafından Dinamik Rassal Etkiler modeli kullanılarak yapılan tahmin sonuçlarına göre, hanehalkının büyüklüğünün, özellikle çocuk sayısının fazla olduğu haneler için yoksulluk riskini artırdığı tespit edilmiştir. Kayıt dışı sektörlerde, sosyal güvenlikten yoksun çalışmanın da yoksulluk riskini artırdığı çalışmanın bulguları arasındadır. Ayrıca çalışmada kadınların evde yaşlı, çocuk bakımı ve ev işleriyle ilgilenmesi sonucunda istihdam dışında kaldıkları için yoksulluğun kadın boyutunda artış yaşandığı vurgulanmıştır. Sigeze ve Şengül (2018), Türkiye’de hanelerin yoksulluktan çıkış, yoksulluğa geçiş ve kronik yoksulluk durumlarının belirleyicilerini rassal etkiler multinomial logit modeli ile tahmin etmişlerdir. Çalışmada; hanehalkı reisinin eğitim durumu, hanehalkı reisinin iş durumu, hanenin özellikleri ve hanehalkı tipi bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda hanehalkı reisinin ve hanenin özelliklerinin hanenin yoksulluk geçişi ve kronik yoksul olması üzerindeki etkilerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Dünya Bankası (2005) tarafından yapılan çalışmada 1994-2002 dönemine ait Türkiye Hanehalkı Bütçe Anket çalışmaları

kullanılarak yoksulluk riskini azaltan ve artıran faktörler incelemiştir. Probit regresyon modelinin kullanıldığı çalışmanın sonucunda göre eğitim, sağlık, işgücü piyasası ve sosyal koruma uygulamalarının yoksulluk riskini azalttığı, makroekonomik istikrarsızlıkların ise yoksulluk riskini artırdığı tespit edilmiştir (World Bank, 2005).

Abay ve Sezgin (2018), sosyo-ekonomik değişkenlerin yoksulluk üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Panel veri yöntemlerinden sabit etkiler modeli, tesadüfi etkiler modeli, havuzlanmış regresyon ve genelleştirilmiş momentler metodunun kullanıldığı çalışmanın sonucunda satın alma gücü paritesine göre milli gelirin bütün modellerde, eğitimin ise sabit etkiler modeli dışındaki modellerde yoksulluğu azaltıcı yönde etkili olduğu tespit edilmiştir. Enflasyon ve çalışan nüfus oranının ise yoksulluk üzerinde bir etki yaratmadığı da çalışmanın bulguları arasındadır. İzgi ve Dineri (2018), ilköğretim ile üst eğitim ve öğretimin yoksulluk üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda ilk ve orta ve üzeri eğitimde okullaşma oranları ile yoksulluk oranı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Özcan (2003) tarafından yapılan çalışmada, bölge bazında karşılaştırmalı analiz sonuçlarına göre, 2001 yılı verileri baz alındığında, Güneydoğu Anadolu bölgesinin yoksulların en fazla yoğunlaştığı bölge olduğu tespit edilirken, yoksulların görece en az olduğu bölgenin ise Marmara Bölgesi olduğu tespit edilmiştir.

Evcim, Güneş ve Karaalp-Orhan (2019), panel veri modelini kullandıkları çalışmada 1990-2013 dönemi, 8 MENA ülkesi (Cezayir, Mısır, İran, Irak, Fas, Suriye, Tunus, Yemen) ve Türkiye için yoksulluğu belirleyen sosyo-ekonomik, coğrafi ve cinsiyet eşitsizliği göstergelerini ele almıştır. Çalışmanın sonucunda kalkınma, kişi başına düşen gelir, kadının işgücüne katılımı, eğitime katılım, kentleşme, sanayileşme ve ihracat değişkenlerindeki artışların ülkelerin yoksulluk oranlarını azalttığı tespit edilmiştir. İzgi ve Alyu (2018), OECD ülkeleri ve AB'ye üye ülkeler için Gini katsayısı ile toplam yoksulluk sınırı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada sabit etkiler, rassal etkiler modeli Hausman testi ile analiz edildiğinde rassal etkiler modelinin uygunluğuna karar verilmiştir. Çalışmanın sonucunda gelir payları ile Gini katsayısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

2.2. Dünyada Yapılan Çalışmalar

Rodriguez (2016), Meksika eyaletlerinde yoksulluğa neden olan faktörleri incelemeyi amaçlamıştır. Lojistik regresyon analizi sonucuna göre hanehalkı büyüklüğündeki artış, mevsimlik gezici olan ve olmayan tarım işçileri için yoksulluk riskinin arttığı, hanehalkı reisinin eğitim seviyesindeki artış ve yaşına bağlı olarak ise yoksul olma riskinin azaldığı tespit edilmiştir. Hyder ve Sadiq (2010), Pakistan'da 2004-2005 dönemlerinde yoksulluğun nedenlerini incelemiştir. Multinomial lojistik regresyon analizi sonucuna göre; yaş ilerledikçe yoksul olma riskinin azaldığı, hanedeki çocuk sayısı arttıkça ise yoksul olma riskinin arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca evli olmanın yoksulluk ile herhangi bir ilişkisinin olmadığı, boşanmış ve eşi vefat etmiş fertler için ise yoksulluk riskinin arttığı çalışmanın bulguları arasındadır. Biyase ve Zwane (2017), hanehalkı refahının belirleyicilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Probit regresyon analizi sonucuna göre; tüm değişkenlerin beklentilere uygun bir şekilde istatistiki olarak anlamlı olduğu ve hane reisinin eğitim düzeyi arttıkça yoksulluk riskinin azaldığı tespit edilmiştir. Makame ve Mzee (2014), yoksulluğu sosyo-ekonomik değişkenler ile incelemeyi amaçlamışlardır. Lojistik regresyon analizi sonucuna göre; hanehalkı büyüklüğü arttıkça yoksulluğun arttığı, kentsel bölgelerdeki yaşam ve eğitim düzeyindeki artışın ise yoksulluğu azalttığı tespit edilmiştir.

Walelign, Charlery, Smith-Hall, Chhetri ve Larsen (2016), panel veri ile Nepal hanehalkının yoksulluk belirleyicilerini rassal etkiler logit ve rassal etkiler sıralı logit yöntemleri ile araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda 2006-2009, 2009-2012 yılları şeklinde iki yıllık geçiş dönemleri kullanılarak haneler, yoksul olmayan, yoksulluğa giren ve yoksulluktan çıkan ve sürekli yoksul olarak sınıflandırılmıştır. Ranathunga (2010), Sri-Lanka'daki hanehalkı yoksulluğunun belirleyicilerini araştırmıştır. Probit regresyon modeli ile yapılan analizlerde işgücü piyasası, beşerî sermaye ve para transferlerine ilişkin değişkenlerin yoksulluğun en önemli belirleyicileri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada Sri-Lanka'da eğitim ve yabancı para transferlerinin yoksulluğun riskini azaltıcı bir etkisinin olduğu da belirtilmiştir. Hashmi, Sial ve Hashmi (2008), Pakistan'ın Punjab eyaletinde kırsal yoksulluğun belirleyicilerini incelemiştir. Lojistik regresyon analizi sonucunda, hanehalkı büyüklüğünün

yoksul olma riskini arttırırken eğitim, sermayenin varlık değeri, para transferleri ve çiftlik hayvanlarının değerindeki artışların toprak sahiplerinin yoksul olma riskini azalttığı tespit edilmiştir. Achia, Wangombe ve Khadioli, (2010), hanehalkı yoksulluğunu araştırmışlardır. Çalışmada her hanehalkının sosyal ekonomik durumunu veren bir varlık endeksi oluşturmak için temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Lojistik regresyon analizi sonucunda eğitim süresi ve kalitesindeki artışların yoksulluk riskini azalttığı tespit edilmiştir. Ayrıca hane reisinin yaşı, etnik kökeni, dini inancı ve bölgelerin yoksulluk üzerinde önemli etkileri olduğu da çalışmanın bulguları arasındadır.

Mok, Gan ve Sanyal (2007), Malezya'daki kent yoksulluğunun nedenlerini lojistik regresyon analiziyle araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda beşerî sermaye arttıkça yoksulluğun azalmakta olduğu ve göç eden işçilerin daha yoksul olma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca hanehalkı büyüklüğü, ırk ve yerleşim bölgelerinin yoksulluğu belirleyen önemli göstergeler arasında olduğu da çalışmanın bulguları arasındadır. Roche (2013), yoksulluğu çok boyutlu olarak incelemiştir. Çalışmada Bangladeş'in altı farklı bölgesinde yaşayan çocukların 1997-2007 yılları arasındaki yoksulluğu incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, Bangladeş'teki çocuk yoksulluğunun 1997-2007 yılları arasında düşüş eğilimi içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Notten ve Roelen (2012), çocuklar özelinde çok boyutlu yoksulluğu farklı yöntemlere göre tespit etmişlerdir ve çocukları çok boyutlu yoksulluklarına göre sınıflandırmayı amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda yoksulluk değerlerinde en yüksek değere Birleşik Krallığı'n, en düşük değere ise Hollanda'nın sahip olduğu da çalışmanın bulguları arasındadır. Lugo ve Maasoumi (2009), parasal göstergelerle hesaplanan yoksulluk oranları ile çok boyutlu yaklaşımla hesaplanan yoksulluk oranlarını tanıtmayı amaçlayarak Endonezya'daki üç etnik grup arasındaki yoksulluğu harcama, sağlık durumu ile eğitim düzeyi boyutlarıyla analiz etmiştir.

Nelson (2012), Avrupa ülkelerinde sosyal yardımın fayda düzeyi ile maddi yoksunluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Lojistik regresyon analizi sonucuna göre, sosyal yardım ile maddi yoksunluk arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Graaf-Zijl ve Nolan (2011), Avrupa Birliği ülkelerindeki hanehalkı işsizliğinin görece gelir yoksulluğu ve ilgili haneler için maddi yoksunluk olasılığı üzerindeki etkisini

incelemişlerdir. Multinomial lojistik regresyon analizi sonucuna göre; hanehalkı reisinin yaşı, eğitim durumu ve hanehalkı tipinin maddi yoksunluğu belirleyen önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir. Bárcena-Martín, Lacomba, Moro-Egido, ve Pérez-Moreno (2014) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda, Avrupa ülkeleri arasındaki maddi yoksunluk farklılıklarının hem mikro hem de makro düzey perspektiflerinden açıklandığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada kamu politikalarının yaşam koşulları ve özellikle maddi yoksunlukla mücadelede etkili bir rolü olduğu da vurgulanmıştır. Julkunen (2002), altı farklı ülkede işsiz gençler arasında göreceli yoksunluğun yaygınlığını araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda, yoksunluğun temel olarak refah sistemlerinin doğası ve cömertliği ile değil, daha çok ebeveynlerin destek düzeyleri ile açıklandığı tespit edilmiştir. Genç işsizlere devlet desteği azaldıkça, ebeveyn desteğinin daha da önem kazandığının vurgulandığı çalışmada, işsizlik riski taşıyan gençlerin refahını arttırmak için tasarlanan politikaların, gençlerin yaşadığı sosyal koşulları anlayarak tasarlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Alkire ve Santos (2010) tarafından 104 gelişmekte olan ülke verisi ile gelire dayalı bir yoksulluk hesaplaması yapılan çalışmada, öncelikle Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne ulaşılması doğrultusunda ele alınan hedeflere ilişkin göstergelerin temelinde eğitim, sağlık ve yaşam standartları olmak üzere üç ana boyut belirlenmiştir. Türkiye'nin aynı dönemdeki çok boyutlu yoksulluk oranı değeri %3,9 olmuş ve bu değerle Türkiye tüm ülke sıralamasında 38. sırada yer almıştır.

3. MATERYAL ve METOT

Çalışmada kullanılan veri, çalışmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri ile araştırma yöntemi detaylı olarak açıklanacaktır.

3.1. Veri

Bu çalışmada, TÜİK tarafından 2017 ve 2018 yıllarında yapılan GYKA anketinden elde edilen mikro veri seti kullanılmıştır. TÜİK tarafından en son 2018 yılının verisi paylaşılmıştır. Bir önceki, yıla göre değişimi görmek için 2017 yılı verisi de çalışmaya alınmıştır. Çalışmada kullanılacak veri 2017 ve 2018 yılının birleştirilmesinden oluşmaktadır.

Ülke ekonomisini ve insanların yaşam seviyelerini belirleyebilmek, çeşitli sosyal sistemlerin sağlıklı bir şekilde değerlendirmesini yapabilmek için (sosyal adalet ve eşitlik kriterlerine göre) sadece ekonomik açıdan değil sosyal açıdan da gelir dağılımı göstergelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizlik ve yoksulluk dünyanın karşılaştığı en önemli sorunlardan biri olup, gelir dağılımı sorunu artık sadece sıradan bir ekonomi sorunu olmaktan ziyade politik ve sosyal bir sorun olarak görülmeye başlanmıştır. Gelir eşitsizliğinin değişimini izlemeye yönelik çalışmalar yanında, gelir dağılımı sorununun yoksulluk sorununa indirgenmiş olmasıyla “gelir yoksulluğu”, “sosyal imkân yoksulluğu” gibi yeni kavramlara ilişkin veri üretme ihtiyacı da doğmuştur.

2006 yılından itibaren, Türkiye’de gelirin hanehalkları ve fertler arasındaki dağılımını ortaya koymak, insanların yaşam koşulları, sosyal dışlanma ve yoksulluğu gelir boyutu ile ölçmek ve profilini belirlemek üzere periyodik olarak her yıl uygulanan “Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması” uygulanmaya başlanmıştır. Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında uygulanmaya başlanan araştırma ile Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırılabilir gelir dağılımı, gelire dayalı göreceli yoksulluk, yaşam koşulları ve sosyal dışlanma konularında veri üretmek amaçlanmaktadır.

GYKA’da Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm yerleşim yerleri kapsama alınmıştır. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki hanelerde yaşayan tüm hanehalkı fertleri ele alınmış, ancak çalışmada kurumsal nüfus olarak tanımlanan yaşlılar evi, huzur evi, yurt, hapisane, askeri kışla, hastane, otel, çocuk yuvası vb. yerlerde yaşayan bireyler kapsama alınmamıştır. Bu kapsam dâhilinde ele alınan örneklem tabakalı, iki aşamalı ve küme örnekleme yöntemleriyle belirlenmiştir (TÜİK, 2017, 2018).

3.2. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Çalışmanın bağımlı değişkenleri altı farklı durum için bireylerin maddi yoksunluk yaşama göstergeleridir. Altı farklı bağımlı değişkenin her biri iki kategoriden oluşmaktadır. Bireyler Tablo 1’deki sorulara hayır cevabını verdiyse ilgili bağımlı değişken için maddi yoksunluk yaşıyor demektir ve 1 kodunu almıştır, evet

cevabını verdiyse maddi yoksunluk yaşamıyor demektir ve 0 kodunu almıştır. Çalışmanın bağımlı değişkenleri MY1, MY2, MY3, MY4, MY5 ve MY6 olarak kodlanmıştır. Bağımlı değişkenleri oluşturan maddi yoksunluk yaşama durumları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Bağımlı Değişken Gruplarında Yer Alan Maddi Yoksunluk Yaşama Durumları

Kod	Maddi yoksunluk durumları
MY1	Eskimiş giysilerinizin yerine yeni giysiler alabilir misiniz? (İkinci el olmayan)
MY2	Biri günlük kullanıma uygun olmak üzere; düzgün iki çift ayakkabınız var mı?
MY3	Ayda en az bir kere arkadaşlarınız, aileniz/akrabalarınızla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelir misiniz?
MY4	Spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılır mısınız?
MY5	Çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendinizi iyi hissetmek için (kendiniz için bir şey almak/yapmak gibi) harcar mısınız?
MY6	Evde kişisel amaçlı kullanımınız için internet erişiminiz var mı? (Cep telefonu, wireless, video oyun konsolu, dizüstü/masaüstü bilgisayar, TV vb. aracılığıyla)

Çalışmada kullanılan bağımlı değişkenlerin frekans ve yüzdeleri Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’ye göre, bireylerin %12’si “Eskimiş giysilerin yerine yeni giysiler alabilme” konusunda, %10,8’i “Biri günlük kullanıma uygun olmak üzere; düzgün iki çift ayakkabı sahibi olma” konusunda ve %20,1’i ise “Ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme” konusunda maddi yoksunluk yaşamaktadır. Benzer şekilde, bireylerin %77,4’ü “Spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma” konusunda, %16,9’u “Çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisinin iyi hissetmesi için (kendisi için bir şey almak/yapmak gibi) harcama konusunda” ve %36,8’i ise “Evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişiminin bulunması” konusunda maddi yoksunluk yaşamaktadır.

Çalışmada bireylerin eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme ve biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma gibi temel ihtiyaçlar için maddi yoksun olma durumu daha azken, spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma, çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması ve evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması gibi temel olmayan ihtiyaçlar için maddi yoksun olma durumunun daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yoksulluk kavramı, beşerî ihtiyaçlar kavramına dayanmaktadır. İnsan toplumsal bir varlıktır ve bu nedenle fiziki varlığını sürdürmesi için gerekli olan beslenme ihtiyacının yanı sıra giyim, barınma, eğitim, sağlık, kültür, ortak yaşama, dinlenme, estetik ve buna benzer sosyo-kültürel ihtiyaçları olan bir varlıktır. İnsanlar doğal olayları kendi ihtiyaçları doğrultusunda değiştirebilme yeteneğine sahip olduklarından yaratıcı yeteneklerinin gelişimi yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasına ve mevcut ihtiyaçların değişime uğramasına yol açmaktadır. Bu nedenle beşerî ihtiyaçlar ve insanların yaratıcı yetenekleri toplumsal ve tarihi koşullar tarafından belirlenmektedir (Aktan ve Vural, 2002, s.2).

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Bireylerin Maddi Yoksunluk Yaşama Durumlarının Frekans Dağılımı

Bağımlı Değişkenler	Frekans		Yüzde	
	Hayır(1)	Evet(0)	Hayır(1)	Evet(0)
MY1	8866	64921	12	88
MY2	7961	65826	10,8	89,2
MY3	14823	58964	20,1	79,9
MY4	57141	16646	77,4	22,6
MY5	12484	61303	16,9	83,1
MY6	27134	46653	36,8	63,2

GYKA'da haneler ve hanelerde bulunan fertler için ayrı ayrı anket yapılmaktadır. Bu çalışmada birey bazlı çalışılacağı için GYKA'nın fert veri seti

kullanılmıştır. Dolayısıyla çalışmada yer alan değişkenler bu veri setinde bulunan ve literatürde öne çıkan değişkenlerdir. GYKA'nın fert veri setinde modele alınabilecek bütün değişkenler kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler; GYKA'nın yapıldığı yıl (2017, 2018), eğitim durumu (bir okul bitirmedi, ilkokul, ilköğretim, lise, üniversite) medeni durum, (evli, hiç evlenmemiş, eşi ölmüş/boşanmış), sağlık durumu (çok iyi, iyi, orta, kötü, çok kötü), kronik hastalık durumu (evet, hayır), meslek (çalışmıyor, profesyonel meslek mensupları, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları, büro hizmetlerinde çalışan elemanlar, hizmet ve satış elemanları, nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar, sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar, tesis ve makine operatörleri ve montajcılar, nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar) ve gelir düzeyleri (1. gelir düzeyi, 2. gelir düzeyi, 3. gelir düzeyi, 4. gelir düzeyi)'dir. Bu çalışmada, gelir değişkeni modele nitel değişken olarak alınmıştır. Gelirin nitel değişken şeklinde modele alınmasının nedeni, gelirin farklı çeyreklik dilimlerine göre değişimini daha detaylı görmektir. Bu nedenle, 2017 ve 2018 yılı anketindeki gelir değişkeni her yıl için yaklaşık olarak dört eşit parçaya bölünerek dört kategorili nitel bir değişken oluşturulmuştur. Gelir değişkeni her yıl için ayrı ayrı nitel değişkene dönüştürüldüğü için geliri reelleştirme (deflate) işlemi yapılmamıştır (Alkan, 2017).

Çalışmada kullanılan bağımsız değişkenlerin frekans ve yüzdeleri ile VIF (Varyans Enflasyon Faktörü) değerleri Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3'e göre çalışmaya katılan bireylerin %69'u evlidir. Literatürde medeni durum ile yoksulluk arasında ilişki olup olmadığını araştıran çalışmalar mevcuttur. Hyder ve Sadiq (2010) tarafından yapılan çalışmada evli olmanın yoksulluk ile herhangi bir ilişkisi yok iken boşanmış ve eşi vefat etmiş bireyler için yoksulluk riskinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Biyase ve Zwane (2017) tarafından yapılan çalışmada ise medeni duruma göre yoksul olma riskinin en yüksek olduğu grubun evliler olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada bireylerin medeni durumunun maddi yoksunluk yaşama durumu üzerinde etkili bir değişken olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bireylerin %14'ü bir okul bitirmemiş, %32'si ilkokul, %16'sı ilköğretim ve %18'i lise mezunu iken, %19'u üniversite mezunudur. İstihdam içinde yer alan nüfusun eğitim düzeylerine ilişkin bilgilerde lise bir eşik konumundadır. Lise öncesi (ilkokul, ilköğretim) eğitime sahip bireyler istihdamın çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan nüfus, eğitim

düzeyine bağlı olarak daha düşük ücretler ile daha çok hizmetler sektöründe istihdam edilmekte olup yoksullukla karşı karşıya kalmaktadır (Evcim ve diğerleri, 2020). Çalışmada eğitim düzeyindeki artışın özellikle üniversite mezunu olmanın yoksul olma riskini azaltması beklenmektedir. Bireylerin %65'inin sağlık durumunun çok iyi/iyi olduğu, %38'inin ise kronik bir hastalığı olduğu Tablo 3'te görülmektedir. Literatürde sağlık durumu ile maddi yoksunluk arasında ilişki olup olmadığını araştıran çalışmalar bulunmaktadır. Karıcı ve Arlı (2018) tarafından yapılan çalışmada sağlık durumu ile maddi yoksunluk arasında ters yönlü bir ilişki olduğu, sağlık durumu kötü olanlara göre iyi olanların maddi yoksun olma olasılığının %70,2 daha az olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada da sağlık durumu değişkeninin çeşitli maddi yoksunluk durumları üzerinde etkili olacağı beklenmektedir. Çalışmaya katılan bireylerin %37'sinin bir işte çalışmadığı görülürken, %15'inin nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalıştığı görülmektedir. ISCO 88 Uluslararası Meslek Sınıflandırmasına göre istihdamın çoğunlukla nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri ile nitelik gerektirmeyen mesleklerde yer alması, Türkiye'de istihdamın hala büyük ölçüde niteliksiz ve vasıfsız olduğuna, eğitim ve işgücü talebi arasındaki uyumsuzluğa ve mesleki eğitime ilişkin sorunların varlığına işaret etmektedir (Karaalp-Orhan, 2016). Çalışmaya katılan bireylerin %25'inin en düşük (1.gelir düzeyi) ve en yüksek (4.gelir düzeyi) gelir düzeyinde yer aldığı görülürken, %26'sının 2.gelir düzeyi ve %24'ünün ise 3. gelir düzeyinde yer aldığı görülmektedir. Gelir değişkeni, yoksulluk çalışmalarında bireylerin/hanelerin gelirlerine göre yoksul ya da yoksul değil şeklinde sınıflandırılmaları nedeniyle en önemli değişken olmaktadır (Sigeze ve Şengül, 2018). Literatürde gelir düzeyi arttıkça yoksulluğun azaldığı tespit edilen çalışmalar mevcuttur (Bayram ve diğerleri, 2010; Abay ve Sezgin, 2018; Biyase ve Zwane, 2017). Çalışmada da gelir değişkeninin çeşitli maddi yoksunluk durumları üzerinde etkili olması beklenmektedir.

Çalışmada çok değişkenli probit regresyon modeline alınacak olan bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı olup olmadığı test edilmiştir. Varyans enflasyon faktörü (VIF) değerleri 5 ve üzerinde olanların orta derecede, 10 ve üzeri olanların ise yüksek derecede çoklu doğrusal bağlantıya sebep olduğu

düşünülmektedir (Alkan ve Kaya, 2015; Alkan ve Abar, 2020). Bu çalışmada, değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorununa sebep olan herhangi bir değişken bulunmamaktadır.

Tablo 3. Bireylerin Maddi Yoksunluk Yaşama Durumlarını Etkileyebilecek Faktörler

Değişkenler	Sayı	Yüzde	VIF	1/VIF
Anket Yılı				
2017	36076	48,89	ref.	ref.
2018	37711	51,11	1	0,999
Medeni durum				
Evli	50755	68,79	2,39	0,419
Hiç evlenmemiş	13250	17,96	2,54	0,394
Eşi ölmüş/boşanmış	9782	13,26	ref.	ref.
Eğitim Durumu				
Bir okul bitirmedi	10124	13,72	ref.	ref.
İlkokul	23874	32,36	2,75	0,363
İlköğretim	11799	15,99	2,34	0,427
Lise	13617	18,45	2,61	0,383
Üniversite	14373	19,48	3,45	0,290
Sağlık durumu				
Çok iyi/iyi	48207	65,33	4,47	0,224
Orta	17497	23,71	2,64	0,379
Kötü/çok kötü	8083	10,95	ref.	ref.
Kronik hastalık				
Hayır	45870	62,17	ref.	ref.
Evet	27917	37,83	2,22	0,451
Meslek				
Çalışmıyor	27031	36,63	ref.	ref.
Yöneticiler	2705	3,67	1,27	0,787

Profesyonel meslek mensupları	5784	7,84	1,82	0,550
Teknisyenler, Teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	3027	4,10	1,24	0,807
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	2772	3,76	1,2	0,834
Hizmet ve satış elemanları	9449	12,81	1,35	0,739
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünlerinde Çalışanlar	5566	7,54	1,23	0,813
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	6773	9,18	1,31	0,765
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	4965	6,73	1,27	0,787
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	5715	7,75	1,21	0,828
Gelir Düzeyleri				
1. Gelir düzeyi (En düşük)	18482	25,05	ref.	ref.
2. Gelir düzeyi	19162	25,97	1,62	0,616
3. Gelir düzeyi	17700	23,99	1,84	0,545
4. Gelir düzeyi (En yüksek)	18443	24,99	2,39	0,418

ref.: Referans Kategorisi

3.3. Araştırma Metodu

Verilerin analizinde SPSS 20 ve Stata 14 programlarından yararlanılmıştır. Öncelikle araştırmaya katılan bireylerin maddi yoksunluk durumlarına ve bağımsız değişkenlere göre frekans ve yüzdeleri elde edilmiştir. Daha sonra çok değişkenli probit regresyon analizi kullanılarak maddi yoksunluk durumunda etkili olan faktörler belirlenmiştir.

Çok değişkenli probit regresyon analizi son zamanlarda sosyal bilimler alanında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Agwu, Agbanike, Uwajumogu ve Ogbuagu (2020), anket verilerini kullanarak firmaların farklı yenilik türleri seçimlerini etkileyen faktörleri belirlemek için çok değişkenli probit modelini kullanmışlardır. Sigeze ve Uğur (2019), Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması mikro veri setini kullanarak, hanehalklarının finansal yetersizlik durumlarını etkileyen faktörleri belirlemek için çok değişkenli probit modelini kullanmışlardır. Fazlıoğlu, Dalgıç ve Yereli (2019), firmaların yenilikçi faaliyetlerinin Türk imalat firmaları için verimlilik

değişimleri üzerindeki etkilerini belirlemek için çok değişkenli probit modelini kullanmışlardır. Güriş, Çağlayan-Akay, Ün ve Kızıarslan (2017), Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören imalat sektörüne ait 175 firmanın 2012-2015 dönemine ait bilançolarını ele alarak, çok değişkenli probit modeliyle firmaların finansal başarısızlığını etkileyen faktörleri incelemişlerdir.

Çok değişkenli probit modeli, bağımlı değişkenler birbirleri ile ilişkili olduğunda tercih edilen bir modeldir (Güriş ve diğerleri, 2017, s.202). Aynı açıklayıcı değişkenlerden etkilenen bağımlı değişkenler arasında ilişki söz konusu olduğunda çok değişkenli probit modeli, her bir bağımlı değişken için ayrı ayrı ikili logit veya probit modeli tahminlerinden daha etkin sonuçlar vermektedir (Greene, 2012, s.714).

Çok değişkenli probit regresyon modeli için genel tanımlama şöyledir (Greene, 2012, s.714; Cheng ve Wen, 2011, s.1438).

$$\begin{aligned} Y_{im}^* &= x'_{im}\beta_m + \varepsilon_{im} \\ Y_{im} &= 1 \text{ eğer } Y_{im}^* > 0, \text{ değilse } Y_{im} = 0, \quad i = 1, 2, \dots, n; \quad m = 1, 2, \dots, 6 \\ E(\varepsilon_{im} | x_{i1}, \dots, x_{im}) &= 0 \\ \text{Var}(\varepsilon_{im} | x_{i1}, \dots, x_{im}) &= 1 \\ \text{Cov}(\varepsilon_{ij}, \varepsilon_{im} | x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{im}) &= \rho_{jm} \\ (\varepsilon_{i1}, \dots, \varepsilon_{im}) &\sim N_m[0, R] \end{aligned} \quad (1)$$

X'in herhangi bir açıklayıcı değişkene sahip ortak değişkenler matrisi olduğu durumlarda, β bilinmeyen regresyon katsayısı matrisidir ve ε hata terimidir. R, varyans-kovaryans matrisi ve ρ_{jm} ise korelasyon matrisidir.

3.4. Etik Kurul İzni

Bu çalışma, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yürütülen Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasının verileri kullanılarak tamamlanmıştır. Bu sebeple çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

4. MODEL TAHMİNİ

Çalışmada yer alan bireylerin maddi yoksunluk durumlarını etkileyen faktörleri belirlemek için çok değişkenli probit modeli kullanılmıştır. Çeşitli maddi

yoksunluk durumları üzerinde etkili olan faktörleri belirlemek için yapılan çok değişkenli probit regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Maddi Yoksunluk Yaşama Durumları İçin Tahmin Edilen Çok Değişkenli Probit Model Sonuçları

Değişkenler	MY1	MY2	MY3	MY4	MY5	MY6
Sabit terim	0,126 ^a (0,029)	-0,184 ^a (0,030)	0,378 ^c (0,026)	2,362 ^a (0,047)	0,303 ^a (0,028)	1,811 ^a (0,032)
Anket yılı (referans kategori: 2017)						
2018	-0,045 ^a (0,012)	-0,049 ^a (0,013)	-0,020 ^c (0,011)	-0,033 ^a (0,011)	0,07 ^a (0,011)	-0,190 ^a (0,011)
Medeni durum (referans kategori: eşi ölmüş/boşanmış)						
Evli	0,117 ^a (0,019)	0,199 ^a (0,020)	-0,013 (0,017)	0,221 ^a (0,022)	0,068 ^a (0,018)	-0,100 ^a (0,019)
Hiç evlenmemiş	-0,17 ^a (0,027)	-0,020 (0,027)	-0,250 ^a (0,022)	-0,453 ^a (0,026)	-0,114 ^a (0,023)	-0,55 ^a (0,024)
Eğitim durumu (referans kategori: bir okul bitirmeyen)						
İlkokul	-0,31 ^a (0,019)	-0,361 ^a (0,019)	-0,340 ^a (0,017)	-0,463 ^a (0,034)	-0,442 ^a (0,018)	-0,712 ^a (0,020)
İlköğretim	-0,398 ^a (0,023)	-0,500 ^a (0,023)	-0,482 ^a (0,021)	-0,878 ^a (0,036)	-0,541 ^a (0,021)	-1,276 ^a (0,022)
Lise	-0,58 ^a (0,026)	-0,773 ^a (0,027)	-0,632 ^a (0,021)	-1,170 ^a (0,036)	-0,697 ^a (0,022)	-1,611 ^a (0,023)
Üniversite	-0,739 ^a (0,033)	-1,04 ^a (0,039)	-0,859 ^a (0,028)	-1,468 ^a (0,037)	-0,817 ^a (0,028)	-2,013 ^a (0,030)
Sağlık durumu (referans kategori: kötü/çok kötü)						
Çok iyi/iyi	-0,578 ^a (0,026)	-0,616 ^a (0,026)	-0,603 ^a (0,022)	-0,616 ^a (0,036)	-0,641 ^a (0,023)	-0,610 ^a (0,024)
Orta	-0,294 ^a (0,02)	-0,362 ^a (0,02)	-0,404 ^a (0,019)	-0,260 ^a (0,034)	-0,405 ^a (0,019)	-0,338 ^a (0,021)
Kronik hastalık (referans kategori: hayır)						

Evet	-0,030 (0,020)	-0,049 ^b (0,02)	-0,087 ^a (0,017)	0,08 ^a (0,019)	-0,081 ^a (0,018)	-0,1 ^a (0,017)
Meslek (referans kategori: çalışmıyor)						
Yöneticiler	-0,453 ^a (0,067)	-0,389 ^a (0,074)	-0,376 ^a (0,043)	-0,412 ^a (0,030)	-0,299 ^a (0,044)	-0,924 ^a (0,043)
Profesyonel meslek mensupları	-0,312 ^a (0,053)	-0,379 ^a (0,072)	-0,348 ^a (0,038)	-0,35 ^a (0,024)	-0,290 ^a (0,039)	-0,868 ^a (0,044)
Teknisyenler, Teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	-0,136 ^a (0,050)	-0,189 ^a (0,060)	-0,248 ^a (0,039)	-0,322 ^a (0,028)	-0,205 ^a (0,040)	-0,940 ^a (0,044)
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	-0,15 ^a (0,05)	-0,015 (0,053)	-0,183 ^a (0,039)	-0,25 ^a (0,029)	-0,160 ^a (0,04)	-0,856 ^a (0,043)
Hizmet ve satış elemanları	-0,011 ^a (0,022)	0,018 (0,023)	-0,052 ^a (0,020)	-0,058 ^a (0,020)	-0,062 ^a (0,019)	-0,57 ^a (0,020)
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünlerinde Çalışanlar	0,068 ^a (0,024)	0,233 ^a (0,024)	0,018 (0,021)	0,571 ^a (0,036)	-0,066 ^a (0,022)	0,287 ^a (0,021)
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	0,097 ^a (0,024)	0,203 ^a (0,024)	-0,063 ^a (0,021)	0,074 ^a (0,023)	-0,033 (0,022)	-0,687 ^a (0,021)
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	0,051 ^c (0,030)	0,167 ^a (0,030)	-0,021 (0,024)	0,098 ^a (0,027)	-0,04 (0,027)	-0,76 ^a (0,024)
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	0,163 ^a (0,023)	0,289 ^a (0,023)	0,074 ^a (0,021)	0,162 ^a (0,027)	0,051 ^b (0,021)	-0,353 ^a (0,02)
Gelir düzeyi (referans kategori: 1.gelir düzeyi)						
2. Gelir düzeyi	-0,304 ^a (0,017)	-0,338 ^a (0,017)	-0,163 ^a (0,014)	-0,058 ^a (0,020)	-0,293 ^a (0,016)	-0,063 ^a (0,017)
3. Gelir düzeyi	-0,447 ^a (0,020)	-0,449 ^a (0,020)	-0,251 ^a (0,017)	-0,188 ^a (0,020)	-0,422 ^a (0,018)	-0,188 ^a (0,018)
4. Gelir düzeyi (En yüksek)	-0,726 ^a (0,026)	-0,762 ^a (0,027)	-0,407 ^a (0,02)	-0,370 ^a (0,020)	-0,571 ^a (0,021)	-0,298 (0,020)

^ap<0,01; ^bp<0,05; ^cp<0,10; Hücrelerdeki ilk değerler katsayıları, parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir.

Çalışmada bağımlı değişkenlerde 1(Hayır) üzerine odaklanılmaktadır. Örneğin yeni "Eskimiş giysilerin yerine yeni giysiler alabiliyor musunuz?" sorusunda veya diğer sorularda birey 1 cevabını verdiyse maddi yoksunluk yaşıyor demektir. Değişkenlerde katsayı pozitifse birey referans gruba göre daha fazla maddi yoksunluk

yaşıyor, katsayı negatifse daha az maddi yoksunluk yaşıyor demektir. Katsayıların büyüklüğü veya küçüklüğü de bağımlı değişkenler üzerindeki etki boyutunu göstermektedir. Dolayısıyla tüm yorumlar da buna göre yapılmıştır.

Eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme ve biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma konusunda 2018 yılında ankete katılan bireylerin, 2017 yılında katılanlara göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme ve spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma konusunda 2018 yılında ankete katılan bireylerin, 2017 yılında katılanlara göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. 2018 yılında ankete katılan bireylerin, 2017 yılında katılanlara göre çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması konusunda daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilirken, evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda ise daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir.

Eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme konusunda evlilerin eşi ölmüş/boşanmış bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı, hiç evlenmemiş bireylerin ise daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma konusunda evlilerin eşi ölmüş/boşanmış bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme konusunda, hiç evlenmemiş bireylerin eşi ölmüş/boşanmış bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma konusunda, evlilerin eşi ölmüş/boşanmış bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı, hiç evlenmemiş bireylerin ise daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması konusunda, evlilerin eşi ölmüş/boşanmış bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı, hiç evlenmemiş bireylerin ise daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda hem evli

bireylerin hem de hiç evlenmemiş bireylerin eşi ölmüş/boşanmış bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Çalışmada medeni durumun maddi yoksunluk yaşama durumunda etkili bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. (Sekhampu, 2012; Evcim ve diğerleri, 2020).

İlkokul, ilköğretim, lise ve üniversite mezunu olan bireylerin, bir okul bitirmeyen bireylere göre eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme, biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma ve ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme konusunda, daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde İlkokul, ilköğretim, lise ve üniversite mezunu olan bireylerin, bir okul bitirmeyen bireylere göre spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma, çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması ve evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Çalışmada bireylerin eğitim düzeyi arttıkça maddi yoksun olma durumlarının azaldığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. (Sarı, 2003; Psacharopoulos ve Patrinos, 2004; James, Lochner ve Todd, 2006; Awan, Malik, Sarwar ve Waqas, 2011).

Sağlık durumu çok iyi/ iyi ve orta düzeyde olan bireylerin, sağlık durumu kötü/çok kötü olan bireylere göre eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme, biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma ve ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme konusunda daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Sağlık durumu çok iyi/ iyi ve orta düzeyde olan bireylerin, sağlık durumu kötü/çok kötü olan bireylere göre spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma, çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması ve evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda, sağlık durumu kötü/çok kötü olan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Çalışmada bireylerin sağlık durumu kötüleştikçe maddi yoksun olma durumlarının

arttığı tespit edilmiştir. Boarini ve d'Ercole (2006) tarafından yapılan çalışmada da sağlık durumunun kötüleşmesinin maddi yoksunluk riskini artırdığı, hasta ve engelli bireylerin sağlıklı bireylere göre daha fazla maddi yoksunluğa maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma ve ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme konusunda kronik hastalığı olan bireylerin, kronik hastalığı olmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Kronik hastalığı olan bireylerin, kronik hastalığı olmayan bireylere göre spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma konusunda, daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilirken, çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması konusunda ve evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda, daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada 2., 3. ve 4.gelir düzeyinde olan bireylerin, eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme, biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma ve ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme konusunda 1. gelir düzeyinde olan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde, 2., 3. ve 4. gelir düzeyinde olan bireylerin, spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma ve çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması konusunda, 1. gelir düzeyinde olan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca 2. ve 3. gelir düzeyinde olan bireylerin, evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda, 1. gelir düzeyinde olan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Çalışmada bireylerin gelir düzeyi arttıkça maddi yoksun olma durumlarının azaldığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. (Alkire, Foster, Seth, Santos, Roche ve Ballon, 2015; Alkire ve Santos, 2010; Çağlayan-Akay ve Sedefoğlu 2016).

Meslek değişkeni incelendiğinde, yöneticilerin, profesyonel meslek mensuplarının, teknisyenler ile teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme ve biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma konusunda çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde yöneticilerin, profesyonel meslek mensuplarının, teknisyenler ile teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme ve spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma konusunda, çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Yöneticilerin, profesyonel meslek mensuplarının, teknisyenler ile teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması ve evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda, çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir.

Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar ile hizmet ve satış elemanlarının eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme ve ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme konusunda, çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde büro hizmetlerinde çalışan elemanlar ile hizmet ve satış elemanlarının spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma, çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması ve evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar ve sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanların eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme, biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma ve spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma konusunda, çalışmayan bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanların ayda

en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme konusunda, çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanların, çoğu hafta küçük bir miktar parayı kendisini iyi hissetmesi için harcaması konusunda, çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanların, çalışmayan bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilirken, sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanların çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir.

Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanların eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme, biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma ve spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma konusunda, çalışmayan bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanların evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda, çalışmayan bireylere göre daha az maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanların, ayda en az bir kere arkadaşlar, aile/akrabalarla yemek yemek veya bir şeyler içmek için evde veya dışarıda (lokanta, pastane, kafe vb. yerlerde) bir araya gelme ve evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda, çalışmayan bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Çalışmada, çalışmayan bireylerin maddi yoksun olma durumlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Benzer bulguların elde edildiği çalışmalar mevcuttur (Julkunen, 2002; Boarini ve d'Ercole, 2006; Nelson, 2012; Graaf-Zijl ve Nolan, 2011; Sigeze ve Şengül, 2018).

Çok değişkenli probit modelin en önemli kullanımlarından biri de bağımlı değişkenler arasındaki etkileşimi gösterebilmesidir. Tablo 5'te bağımlı değişkenler arasındaki tahmin edilen korelasyon katsayıları verilmiştir. Korelasyon katsayıları üzerine yapılan sonuçlara göre, bağımlı değişkenler arasında pozitif ilişki vardır ve hepsi eşanlı olarak tek bir modelde ele alınabilir.

Tablo 5. Bağımlı Değişkenlerin Tahmin Edilen Korelasyon Katsayıları

	MY1	MY2	MY3	MY4	MY5
MY2	0,752*				
	(0,004)				
MY3	0,431*	0,411*			
	(0,006)	(0,006)			
MY4	0,288*	0,278*	0,380*		
	(0,009)	(0,009)	(0,008)		
MY5	0,479*	0,438*	0,547*	0,355*	
	(0,006)	(0,006)	(0,005)	(0,008)	
MY6	0,194*	0,209*	0,240*	0,327*	0,252*
	(0,007)	(0,007)	(0,006)	(0,007)	(0,007)

*p<0,01; parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yoksulluk ekonomik, sosyal ve politik boyutları olan ve birbirleriyle iç içe geçen bir olgudur. Maddi yoksunluk ise bireylerin gündelik yaşamlarında ihtiyaç duyduğu beslenme, giyim, barınma, sosyal aktiviteler gibi gereksinimlerinin yeterince karşılanamamasını ifade eden bir kavramdır. Bu çalışmada, 2017 ve 2018 yılında TÜİK tarafından yapılan GYKA mikro veri setinden yararlanarak çok değişkenli probit regresyon analizi ile Türkiye’de bireylerin maddi yoksunluk yaşama durumlarını etkileyen faktörler tespit edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, bireylerin eğitim düzeyinin maddi yoksunluk durumlarının hepsinde anlamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca bu değişkenin tüm kategorilerinin çeşitli maddi yoksunluk durumları üzerinde negatif yönde etkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada eğitim seviyesi arttıkça maddi yoksun olma durumunun azaldığı tespit edilmiştir. Eğitim, bireysel düzeyde kişilerin kazançlarını, istihdam edilebilirliğini, yaşam standartlarını, sağlığını, gelecekteki aile yapısını, entelektüel gelişmeyi etkilerken, ülke düzeyinde de ülkelerin refahını etkilemektedir.

Eğitim ile yoksulluk ilişkisini irdeleyen kantitatif çalışmalarda bulunan ortak sonuç, eğitim düzeyi yükseldikçe istihdam artışlarının gerçekleştiği ve kazançlarının da buna bağlı olarak yükseldiğidir (Sarı, 2003; James ve diğerleri, 2006).

İyi bir eğitim almış bir bireyin yoksul olma olasılığı oldukça düşüktür. Öncelikle toplumda yaşayan tüm bireylerin temel eğitim almaları gerekmektedir. Özellikle temel eğitimin, suç işleme oranını azaltması ve sağlık koşullarındaki iyileşmelerle yakından ilişkili olması açısından, kamu fonlarından finanse edilmesinin gerekliliği yapılan çalışmalarda özellikle vurgulanmaktadır (Awan ve diğerleri, 2011; Harmon, Oosterbeek ve Walker, 2003). Gelişmekte olan ülkelerin en büyük problemlerinden biri toplumdaki bireyler arasında eğitimdeki eşitsizlik sorunudur. Eğitim düzeyi azaldıkça vasıfsız işlerde çalışmak zorunda kalan birey; bu durumda düşük ücret, kalitesiz yaşam koşulları gibi birçok risk ile de karşı karşıya kalmaktadır. Eğitimi olan bireyler; bilgi ve beceri yönünden daha vasıflı hale geldiklerinden, iş güvencesine sahip olmaları daha kolay olacaktır. Bu durum onları, piyasanın olumsuzluklarına karşı korunaklı hale getirecek ve refahlarını arttırıp devamlılığının sağlanmasına da katkıda bulunacaktır. Ayrıca hane halkı reisinin eğitim durumu da yoksullukla yakından ilgili bir öge olarak ortaya çıkmakta ve hane halkı reisinin eğitim düzeyi arttıkça yoksulluk oranının genellikle düştüğü görülmektedir. Çocukların eğitim masrafları aileleri tarafından karşılandığı için, düşük gelirli ailelerin çocukları en baştan önemli bir fırsat eşitsizliği ile karşılaşmaktadırlar (şenses, 2013). Dolayısıyla toplumda yaşayan tüm bireyler eğitimde fırsat eşitliğine sahip olmalıdır.

Bireylerin sağlık durumu da maddi yoksunluk üzerinde etkilidir. Çalışmada sağlık durumu iyi/çok iyi ve orta düzeyde olanların sağlık durumu kötü/çok kötü düzeyde olanlara göre maddi yoksun olma durumunun daha az olduğu tespit edilmiştir. Yoksul bireylerde; sigara-alkol kullanımı, anksiyete bozuklukları, depresyon, intihar, stres bozukluğu, aile içi şiddet, ocuk ve yaşlı istismarı, suça ynelmelerde artış daha sık görülmektedir (Allender ve Spradley, 2001). Yoksulluk fiziksel hastalıklar ve bedensel yakınmaların yanı sıra kişilerde yoğun stres, içe kapanma, öz saygı yitimi, depresyon, anksiyete ve davranış bozuklukları gibi ruh sağlığı sorunlarına yol açabilmektedir (Kessler, Chiu, Demler ve Walters, 2005; Almeida-Filho vd., 2004).

Çalışmada elde edilen sonuçlardan biri de bireylerin gelir düzeyinin bütün maddi yoksunluk durumları üzerinde etkili olmasıdır. Bireylerin gelir düzeyi arttıkça maddi yoksun olma durumunun azaldığı tespit edilmiştir. Toplumunu oluşturan tüm bireylerin ve sınıfların ekonomik refah düzeyinin yükseltilmesi ekonomi politikalarının nihai amacıdır. Bireylerin ve toplumsal sınıfların refah düzeyinde meydana gelen değişimi analiz etmenin en önemli yolu; gelir dağılımı ve yoksulluk istatistiklerinde meydana gelen değişimin takip edilmesidir. Gelir dağılımı ve yoksulluk verileri büyüme sürecinde ortaya çıkan refah artışının toplumsal sınıflar ve bireyler arasındaki dağılımının açıkça ortaya konulması açısından dikkate alınması gereken esas göstergeleri oluşturmaktadır (Evcim ve diğerleri, 2019).

Çalışmada nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanların eskimiş giysiler yerine yeni giysiler alabilme, biri günlük kullanıma uygun olmak üzere, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olma ve spor, sinema, konser gibi boş zaman faaliyetlerine (ücret ödeyerek) düzenli olarak katılma konusunda, çalışmayan bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada evde kişisel amaçlı kullanım için internet erişimi bulunması konusunda da nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanların, çalışmayan bireylere göre daha fazla maddi yoksunluk yaşadığı tespit edilmiştir. Türkiye’de yoksulluk riskinin en yüksek olduğu sektör tarım iken yoksulluk riski en düşük olan sektör ise sanayi sektörüdür (Amjad ve Kemal, 1997; Geda, 2005). Türkiye’de yoksul nüfusun %8’inin hizmetler sektöründe, %7,5’inin tarım sektöründe, %3,5’inin inşaat sektöründe %3’ünün ise sanayi sektöründe çalıştığı tespit edilmiştir. Tarım sektöründe gelirin düşük ve mevsimsel çalışma koşullarının hâkim oluşu yoksulluğun artmasına neden olmaktadır. Tarım sektörünün istihdamdaki payı yıllar itibariyle azalmasına karşın, nüfusun yaklaşık 5’te biri halen tarımsal faaliyetlerle uğraşmaktadır (Evcim ve diğerleri, 2020).

Bu çalışmada özellikle, eğitim ve gelir düzeyi düşük olan, sağlık durumu kötü olan, kronik hastalığı olmayan, evli olan ve çalışmayan bireylerin maddi yoksunluk durumunu daha çok yaşadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar maddi yoksunluk durumunun önlenmesinde politika ve programların oluşturulması için bilgi kaynağı olabilmesi açısından önemlidir. Türkiye’de maddi yoksunlukla

mücadelede dikkate alınabilecek en temel faktör eğitim düzeyini arttırmaktır. Bu amaca yönelik olarak öncelikle sağlam temellere dayalı nitelikli bir eğitim sistemi inşa edilmeli ve eğitimi destekleyici politikalar uygulanmalıdır. Çünkü eğitim düzeyindeki artışlar daha kolay iş bulma ve daha iyi işlerde çalışma imkânı sağlarken aynı zamanda yüksek bir gelir ve standardı yüksek bir yaşamı da beraberinde getirecektir. Böylelikle yoksulluk sorunu eğitime ve eğitime bağlı diğer faktörlerin etkisiyle yoksulluğu azaltarak istihdamın niteliğinin artmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmanın maddi yoksunlukla mücadele kapsamında planlanan girişimlerde öncelikli grupların belirlenmesinde önemli bir yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Hedef kitlenin seçimi, farklı maddi yoksun kesimler için farklı politikaların oluşturulması açısından maddi yoksunlukla mücadelede büyük önem taşımaktadır.

İstihdam durumu, işsizlik, gelir, eğitim seviyesi, yaş, ırk, cinsiyet, yaşam alanını oluşturan bölge, inanç, nüfus artışı, ekonomik büyüme ve benzeri gibi birçok değişken durumların maddi yoksunluğun boyutlarında farklılıklar oluşturması nedeniyle, maddi yoksunluk tüm dünya için ortak bir kavram olarak görülmesine rağmen, maddi yoksunluğun boyutu, nedenleri ve verilen mücadeleler ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Dolayısıyla söz konusu farklılıklar maddi yoksunlukla verilen mücadele üzerinde de etkili olmaktadır.

Maddi yoksunluğun yıllar itibariyle ortaya çıkışı, değişimi ve gelişimi araştırıldığında maddi yoksunluğun azaltılması ve maddi yoksunluğun boyutunun daha da artmasının önlenmesinde araştırmacılara ve politika yapıcılara yardımcı olabilecek faktörler, bireyden kaynaklı faktörler olabileceği gibi toplumsal kaynaklı faktörlerde olabilmektedir. Bu faktörlerin saptanarak konuya uygun yöntemler ile söz konusu faktörlerin maddi yoksunluk ile etkileşimi, etkileşimin yönü ve derecesi belirlenebilir, ortaya çıkan sonuçlara göre uygun politikalar ile maddi yoksunluk ile mücadele edilebilir.

Özellikle düşük gelir düzeyindeki bireyler için kaymakamlıklar/valilikler aracılığıyla nakdi para yerine yeni giysi/ayakkabı yardımı yapılabilir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından öğrencilere veya maddi durumu düşük olan bireylere

sadece sinema, tiyatro, müze ziyareti gibi kültürel faaliyetlerde kullanılmak üzere çek verilebilir. Ramazan ayında yapılan etkinlikler gibi diğer aylarda da belirli günlerde yapılacak sosyal etkinliklerle bireylerin arkadaşlar, aile/akrabalarla sosyalleşmesi sağlanabilir. İnternete erişim konusunda da bireylerin yoksunluk yaşamaması için köylerde, ilçelerde ve şehir merkezlerinde ortak kullanım alanları belirlenerek ücretsiz wifi bağlantısı sağlanabilir.

Yapılan bu çalışmada TÜİK'in yayınladığı hazır veri setinden yararlanıldığı için ele alınan değişkenler sınırlı kalmıştır. Konu ile ilgili ileride yapılacak olan çalışmalarda anket yöntemi uygulanıp, literatürde maddi yoksunluğu etkilediği düşünülen başka değişkenler de modele eklenebilir.

KAYNAKÇA

- Abay, M. Ç. ve Sezgin, S. (2018), "Türkiye ve Bazı AB Ülkelerinde Yoksulluk ve Gelir Dağılımı", *Journal of Life Economics*, 5(4), 97-110
- Acar, A., Anil, B. ve Gursel, S. (2017), "Mismatch between Material Deprivation and Income Poverty: The Case of Turkey", *Journal of Economic Issues*, 51(3), 828-842
- Achia, T. N., Wangombe, A. and Khadioli, N. (2010), "A logistic regression model to identify key determinants of poverty using demographic and health survey data", *European Journal of Social Sciences*, 13(1), 38-45
- Agwu, G. A., Agbanike, T., Uwajumogu, N. and Ogbuagu, R. A. (2020), "How do firms combine different types of innovation? A multivariate probit approach", *African Journal of Science, Technology, Innovation and Development*, 12(2), 173-185
- Aktan, C. C. ve Vural, İ. Y. (2002). *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- Alkan, Ö. (2017), "Türkiye'de Gençlerin Tütün Kullanımında Cinsiyet Farklılıklarının Araştırılması", *Bağımlılık Dergisi - Journal of Dependence*, 18(2), 35-45
- Alkan, Ö. ve Abar, H. (2020), "Determination of factors influencing tobacco consumption in Turkey using categorical data analyses¹", *Archives of Environmental & Occupational Health*, 75(1), 27-35
- Alkan, Ö. ve Kaya, V. (2015), "Main Determinants of Difficulty in Understanding and Learning Macroeconomics Course", *Journal of Education & Social Policy*, 2(4), 152-160
- Alkire, S., Foster, J. E., Seth, S., Santos, M. E., Roche, J. M. and Ballon, P. (2015). *Multidimensional Poverty Measurement and Analysis: Chapter 2 - The Framework*. Birleşik Krallık: Oxford University Press.
- Alkire, S. and Santos, M. E. (2010). *Acute Multidimensional Poverty: A New Index for Developing Countries*. United Nations Development Programme Human Development Report Office Background, 2010/11: Oxford Poverty & Human Development Initiative (OPHI).
- Allender, J.A. ve Spradley, B.W. (2001). *Community Health Nursing: Concepts and Practice*, First Ed, Lippincott Williams&Wilkins.
- Almeida-Filho, N., Lessa, I., Magalhães, L., Araújo, M. J., Aquino, E., James, S. A. and Kawachi, I. (2004), "Social inequality and depressive disorders in Bahia, Brazil: interactions of gender, ethnicity, and social class", *Social Science & Medicine*, 59(7), 1339-1353
- Amjad, R. and Kemal, A. R. (1997), "Macroeconomic Policies and their Impact", *The Pakistan Development Review*, 36(1), 39-68

- Awan, M. S., Malik, N., Sarwar, H. and Waqas, M. (2011), "Impact of Education on Poverty Reduction", *International Journal of Academic Research*, 3(1), 659-664
- Ayllón, S. and Gábos, A. (2017), "The interrelationships between the Europe 2020 poverty and social exclusion indicators", *Social Indicators Research*, 130(3), 1025-1049
- Bayram, N., Neslihan, S., Aytaç, S. ve Aytaç, M. (2010), "Yaşam tatmini ve sosyal dışlanma", *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 12(4), 79-92
- Biyase, M. and Zwane, T. (2017). *An Empirical Analysis of the Determinants of poverty and household welfare in South Africa*. South Africa: University of Johannesburg.
- Bárcena-Martín, E., Lacomba, B., Moro-Egido, A. I. and Pérez-Moreno, S. (2014), "Country Differences in Material Deprivation in Europe", *Review of Income and Wealth*, 60(4), 802-820
- Boarini, R. and d'Ercole, M. M. (2006). *Measures of Material Deprivation in OECD Countries*. Paris: OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 37.
- Cheng, T.-C. and Wen, W.-J. (2011), "Determinants of performing arts attendance in Taiwan: a multivariate probit analysis", *Applied Economics Letters*, 18(15), 1437-1442
- Coşkun, M. N. (2012), *Türkiye'de Yoksulluk: Bölgesel Farklılıklar ve Yoksulluğun Profili*. Ankara: Turkish Economic Association Discussion Paper, No. 2012/59.
- Çağlayan-Akay, E. ve Sedefoğlu, G. (2016), "Determinants of Poverty on Household Characteristics in Turkey: A Heteroskedastic Probit Model", *The Empirical Economics Letter*, 15(6), 563-571
- Dudek, H. (2019), "Country-level drivers of severe material deprivation rates in the EU", *Ekonomický Časopis*, 67(1), 33-51
- Eurostat (2017). *Statistics Explained*. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/>., Erişim Tarihi: 26.04.2020
- Evcim, N., Güneş, S. ve Karaalp-Orhan, H. (2019), "Yoksulluk Ve Ekonomik Göstergeler Arasındaki İlişki: Mena Bölgesi Analizi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 291-310
- Evcim, N., Güneş, S. ve Karaalp-Orhan, H. (2020), "Türkiye'de Hanehalkı Göreli Yoksulluğunu Etkileyen Faktörler: Lojistik Regresyon Analizi", *Sosyoekonomi*, 28(43), 11-32
- Fazlıoğlu, B., Dalgıç, B. ve Yereli, A. B. (2019), "The effect of innovation on productivity: evidence from Turkish manufacturing firms", *Industry and Innovation*, 26(4), 439-460
- Geda, A. (2005), *Determinants of Poverty in Kenya: A Household Level Analysis*. Storrs, CT: University of Connecticut, Department of Economics Working Paper Series.
- Graaf-Zijl, M. d. and Nolan, B. (2011), "Household Joblessness and Its Impact on Poverty and Deprivation in Europe", *Journal of European Social Policy*, 21(5), 413-431

- Greene, W. H. (2012), *Econometric analysis*. Boston:Prentice Hall: Englewood Cliffs, NJ.
- Güriş, S., Çağlayan-Akay, E., Ün, T. ve Kızıllarslan, Ş. (2017), "Multivariate Probit Modeli ile Finansal Başarısızlığın Yeniden İncelenmesi: Borsa İstanbul Örneği", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 6(3), 199-210
- Harmon, C., Oosterbeek, H. and Walker, I. (2003), "The returns to education: Microeconomics", *Journal of Economic Surveys*, 17(2), 115-156
- Hashmi, A. A., Sial, M. H. and Hashmi, M. H. (2008), "Trends and Determinants of Rural Poverty:A Logistic Regression Analysis of Selected Districts of Punjab", *The Pakistan Development Review*, 47(4), 909-923
- Hyder, A. and Sadiq, M. (2010), "Determinants of Poverty in Pakistan. Hamburg Review of Social Sciences", 4(3), 193-213
- İzgi, B. B. ve Alyu, E. (2018), "Yoksulluk ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği: OECD ve AB Ülkeleri Panel Veri Analizi", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(3), 9887-996
- İzgi, B. B. ve Dineri, E. (2018). Avrupa ülkelerinde yoksulluk ve eğitim: dinamik panel veri analizi. Uluslararası Ekonomi Konferansı, Türkiye Ekonomi Kurumu.
- James, H., Lochner, L. and Todd, P. E. (2006). Earnings Functions, Rates of Return and Treatment Effects: The Mincer Equation and Beyond. In *Handbook of the Economics of Education*, 307-458
- Julkunen, I. (2002), "Social and Material Deprivation among Unemployed Youth in Northern Europe", *Social Policy & Administration*, 36(3), 235-253
- Karaalp-Orhan, H.S. (2016), "Türkiye İşgücü Piyasasının Yapısal Özellikleri: İstihdam, İşsizlik ve İşgücüne Katılma Oranı", içinde: S. Güneş ve H.S. Karaalp-Orhan (ed.), *Türkiye Ekonomisi ve Güncel Makroekonomik Konular*, 1-44.
- Karcı, Z. ve Arlı, N. B. (2018), "Maddi Yoksunluğu Etkileyen Değişkenlerin Lojistik Regresyon Analizi İle Belirlenmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1039-1048
- Kessler, R. C., Chiu, W. T., Demler, O. and Walters, E. E. (2005), "Prevalence, severity, and comorbidity of 12-month DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*", 62(6), 617-627
- Kis, A. B. and Gabos, A. (2016), "Consistent poverty across the EU", *Corvinus Journal of Sociology and Social Polic*, 7(2), 3-27
- Lugo, M. A. and Maasoumi, E. (2009). *Multidimensional Poverty Measures from an Information Theory Perspective*. University of Oxford.: OPHI Working Paper 10.
- Mack, J. and Lansley, S. (1985). *Poor Britain*. London: Poverty and Social Exclusion.

- Makame, I. H. and Mzee, S. S. (2014), "Determinants of Poverty on Household Characteristics in Zanzibar: A logistic Regression Model", *Developing Country Studies*, 4(20), 188-195
- Mayer, S. and Jencks, C. (1989), "Poverty and the Distribution of Material Hardship", *Journal of Human Resources*, 1(24), 88-114
- Mok, T., Gan, C. and Sanyal, A. (2007), "The Determinants of Urban Household Poverty in Malaysia. *Journal of Social Sciences*", 3(4), 190-196
- Nelson, K. (2012), "Counteracting material deprivation: The role of social assistance in Europe", *Journal of European Social Policy*, 22(2), 148-163
- Nolan, B. and Whelan, C. T. (1996). *Resources, Deprivation, and Poverty*. Oxford: Clarendon Press.
- Notten, G. and Roelen, K. (2012), "A new tool for monitoring (child) poverty: Measures of cumulative deprivation", *Child Indicators Research*, 5(2), 335-355
- Özcan, K. M. (2003), "Türkiye'de Yoksulluğun Ölçülmesi: 2001. Ekonomik Yaklaşım", 14(49-Proceedings), 84-98
- Psacharopoulos, G. and Patrinos, H. A. (2004), "Returns to Investment in Education: A Further Update", *Education Economics*, 12(2), 111-134
- Ranathunga, S. P. (2010). *The determinants of household poverty in Sri Lanka: 2006/2007*. Munich Personal RePEc Archive, Department of Economics, University of Waikato.
- Roche, J. M. (2013). *Monitoring Progress in Child Poverty Reduction: Methodological Insights and Illustration to the Case Study of Bangladesh*. University of Oxford.: OPHI Working Papers 57.
- Rodríguez, J. G. (2016), "The determinants of poverty in the Mexican states of the US-Mexico border", *Estudios Fronterizos*, 17(33), 141-167
- Saltkjel, T. (2018), "Welfare resources and social risks in times of social and economic change: A multilevel study of material deprivation in European countries", *Journal European Journal of Social Work*, 21(5), 639-652
- Sarı, R. (2003), "Gelir Dağılımında Eğitim Faktörü: Kentsel Bazda Bir Örnek. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi", 58(2), 177-189
- Sekhampu, J. T. (2012), "Poverty in a South African township: The case of Kwakwatsi. *African Journal of Business Management*", 6(33), 9504-9509
- Sigeze, Ç. ve Şengül, S. (2018), "Türkiye'de Yoksulluğun Rassal Etkiler Multinomial Logit Model ile İncelenmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 503-521
- Sigeze, Ç. ve Uğur, M. S. (2019), "Analyzing Financial Insufficiency of Households in Turkey with Multivariate Probit Model. *Ege Akademik Bakış Dergisi*", 19(4), 401-410

Soltes, E. and Ulman, P. (2015), "Material Deprivation in Poland and Slovakia – a Comparative Analysis", *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 11(947), 19-36

Stankovičová, I. V. (2013), "Trend Analysis of Monetary Poverty Measures in the Slovak and Czech Republic. In the 7 th International days of Statistic and Economics", Czech.

Şenses, F. (2013). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Townsend, P. (1979). *Poverty In The United Kingdom: A Survey of Household Resources And Standards of Living*. Univ of California Press.

Townsend, P. (1987), "Deprivation", *Journal of Social Policy*, 16(2), 125-146

Türkiye İstatistik Kurumu (2017). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Mikro Veri Seti (Kesit). Web: http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_2017/turkce/index.html adresinden 25.04.2020 tarihinde alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (2018). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Mikro Veri Seti (Kesit). Web: http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_2018/turkce/index.html adresinden 25.04.2020 tarihinde alınmıştır.

Walelign, S. Z., Charlery, L., Smith-Hall, C., Chhetri, B. B. and Larsen, H. O. (2016), "Environmental income improves household-level poverty assessments and dynamics", *Forest Policy and Economics*, 71, 23-35

World Bank (2000). *World Development Report 2000/2001:Attacking Poverty*. Washington: Washington, D.C.: The World Bank.

World Bank (2005), *Turkey Joint Poverty Assesment Report (Report No: 29619-TU)*, Human Development Sector Unit Europe and Central Asia Region, Document of the World Bank and the State Institute of Statistics Turkey 2005.

Yıldırım, J., Bakır, M. A. ve Savaş, A. (2018), "State Dependence in Poverty: The Case of Turkey", *Emerging Markets Finance & Trade*, 54(9), 196